L. Kon. 644.
S.

KURENDA SZKOLNA

za miesiąc Wrzesień 1864. r.

№ 9.

L. 598.
S.

Brak odpowiednich książek do użytku w szkole powtarzania był tak widocznym, że Władze szkolne od niejakiego już czasu czyniły usilne starania celem dobrania stósownych książek dla młodzieży dorosléjszéj uczęszczającéj na naukę do szkoły w dnie świąteczne po południu. Potrzebie téj zaradzając przeznaczyło Wysokie c. k. Ministerstwo Stanu pewną liczbę niemieckich i polskich książek na użytek szkoły niedzielnéj. Wykaz tych książek niżéj podany przesyłając, W. c. k. Komisya Namiestnicza Konsystorzowi tutejszemu pod dniem 5. Sierpnia b. r. do L. 16845, dołożyła niektóre uwagi, które dla nauczycieli i zwierzchników szkolnych nader wielkiéj są wagi, dlatego się takowe w tekscie niemieckim i w tłómaczeniu polskiém do wiadomości i przestrzegania podaje.

Nr. 16845. An das hochwürdige bischöfliche Consistorium hier.

Im Grunde Erlaßes des h. k. k. Staats=Ministeriums vom 21 Mai l. J. Z. 4009 wird dem hochwürdigen Consistorium mit Bezug auf den Bericht vom 16. März v. J. Z. 472 eine Abschrift des Verzeichnisses der für die hierländigen Wiederholungsschulen gewählten Hülfsbücher mit dem Ersuchen übermittelt, diese Hülfsbücher dem Lehrpersonale an den unterstehenden Volksschulen zur Anschaffung und Benützung beim Wiederhohlungsunterrichte anempfehlen zu wollen.

Hiebei sieht man sich zu nachstehenden Bemerkungen veranlaßt:

Die angeführten Hülfsbücher in deutscher Sprache sind zunächst in den Schulen mit deutscher Unterrichtssprache, wie solche in Biala, oder in den hierländigen deutschen Colonien bestehen, ferner die Hülfsbücher in polnischer Sprache zunächst an Schulen mit polnischer Unterrichtssprache zu benützen.

Unter diesen Hülfsbüchern kommen mitunter über einen und denselben Unterrichtszweig mehrere Bücher vor. Es ist wünschenswerth daß sich die Volksschullehrer mit allen diesen Hülfsbüchern versehen.

Insofern jedoch der Lokalschulfond (Aufnahmstaxen, Schulstrafgelder) zur Anschaffung aller dieser Bücher nicht hinreicht, so sollte dafür Sorge getragen werden daß zunächst wenigstens je ein Hülfsbuch über einen jeden Unterrichtszweig angeschafft werde.

Es haben alle hochwürdigen Consistorien in richtiger Würdigung der hierländigen Gewerbs- und Erwerbsverhältniße hervorgeben, daß bei der Wahl der Hülfsbücher für den Wiederhohlungsunterricht an Stadtschulen einerseits und der Landschulen andererseits ein Unterschied gemacht werden müsse, und daß beim Wiederholungsunterrichte an Stadtschulen zunächst auf die hierlands üblichen Gewerbe, und an den Landschulen auf den Ackerbau, Obstbaum- und Bienenzucht Rücksicht genommen werden müsse

Die gewählten Hülfsbücher dürften dem Bedürfnisse der hierländigen Landschulen vorläufig genügen, dagegen ist kein Werk in polnischer Sprache vorhanden, welches die verschiedenen Gewerbe populär behandeln würde, und für den Wiederhohlungsunterricht geeignet wäre. Bis zum Erscheinen so eines Buches hätten sich die Volksschullehrer mit den dießfalls anempfohlenen deutschen Hülfsbüchern zu behelfen.

Dasselbe gilt auch von den im mitfolgenden Verzeichniße sub Nr 10 angeführten Rechnungsübungen, bis deren Uibertragung in die Landessprache zu Stande gebracht sein wird

Bezüglich der von den Schülern der Sonntagsschule und beim eigentlichen Wiederhohlungsunterrichte zu gebrauchenden Lehrbücher kann nur im Allgemeinen bemerkt werden, daß hiebei die für die Volks- oder speziell für die Wiederhohlungsschulen vorgeschriebene Lehrbücher zu gebrauchen sind, wobei insbesondere

auf die im dritten Sprachbuche enthaltene Anleitung zu Briefen und Geschäftsaufsätzen hingewiesen wird.

Die Bestimmung, welche von den vorgeschriebenen Lehrbüchern in der Sonntags- oder Wiederhohlungsschule zu gebrauchen sind, muß mit Rücksicht auf die Verhältniße der hierländigen Sonntagsschulen den unmittelbaren Schulvorständen einvernehmlich mit den betreffenden Schuldistriktsaufsehern um so mehr überlassen werden, als es hierlands Sonntagsschulen giebt, in denen solche Schüler, welche aus dem schulpflichtigen Alter getreten sind, ohne die Werktagsschule besucht zu haben, erst lesen und schreiben lernen müßen, so wie auch solche, deren Schüler kaum etwas lesen und schreiben können.

Da jedoch nach den bestehenden Vorschriften alle Jünglinge, Knaben und Mädchen, welche in dem Alter zwischen 12 und 18 Jahren stehen, ohne Rücksicht darauf, ob sie die Werktagsschule besucht haben, oder nicht, die Sonntagsschule zu besuchen verpflichtet sind, und in derselben wenigstens in ihrer Muttersprache lesen und schreiben zu lernen, so liegt es in der Natur der Sache daß sich die Wahl der Lehrbücher für die Sonntagsschüler nach ihren Vorkenntnißen richten müsse.

Diejenigen Schüler, welche die Volksschule vollständig absolvirt haben, und deren Kenntniße in der Sonntagsschule bloß befestigt und erweitert werden sollen, haben beim Wiederhohlungsunterricht die für die oberste Klasse der Volksschule vorgeschriebenen Lehrbücher und insbesondere die Lesebücher in der Muttersprache zu gebrauchen.

Bei der Behandlung des Leseunterrichtes ist die Aufmerksamkeit darauf zu richten daß der Inhalt eines jeden, in der Schule vorgekommenen Lehrstückes volles Eigenthum eines jeden Schülers werde.

Schließlich wird bemerkt, daß ein fähiger und berufseifriger Volksschullehrer an dem Leitfaden der vorgeschriebenen Lese- und anempfohlenen Hülfsbücher die Sonntagsschule selbst für die des Lesensunkundigen Schüler den Unterricht nutzbringend machen und zur Hebung der Gewerbe, der Landwirdschaft, Obstbaum und Bienenzucht im Lande wesentlich beitragen könnte

Ein zweckmäßiger Unterricht insbesondere über Gegenstände, welche die Lebensfrage des Landvolkes bilden, würde nach und nach selbst ältere Grundwirthe in die Sonntagsschule locken, ihnen die hohe Wichtigkeit und die segensreichen

Folgen des Schulunterrichtes begreiflich machen und zur Förderung der geistigen und materiellen Wohlfahrt des Landes ungemein viel beitragen.

Dies wird dem hochwürdigen Consistorium zur weiteren gefälligen Veranlassung mit der Eröffnung mitgetheilt, daß denjenigen Volksschullehrern, welche sich durch eine zweckmäßige und erfolgreiche Erteilung des Wiederhohlungsunterrichtes besondere Verdienste erworben haben, werden Remunerationen in Aussicht gestellt werden.

Krakau den 5. August 1864.

D. u. s

Na mocy Reskryptu Wysokiego c. k. Ministerstwa Stanu z dnia 21. Maja b. r. do L. 4009. przesyła się Prześwietnemu Konsystorzowi odnośnie do relacyi z dnia 16. Marca r. z. do liczby 472. w kopii listę pomocniczych książek wybranych i przeznaczonych do użytku w tutejszo-krajowych szkołach powtarzania. Konsystorz zechce zarządzić, aby nauczyciele szkółek ludowych książki te nabywali i przy nauce powtarzania właściwy użytek z nich czynili.

Przy téj sposobności dodaje się następujące uwagi:

Te z pomienionych książek pomocniczych, które w języku niemieckim są napisane, służyć będą do użytku w takich szkołach, gdzie język niemiecki jest wykładowym. Szkoła tego rodzaju istnieje w Biały i w tutejszo-krajowych niemieckich koloniach. Książki pomocnicze polskie przeznacza się do użytku w tych szkołach, w których nauka w języku polskim wykładaną bywa.

Pomiędzy temi książkami pomocniczemi jest więcéj takich, które o jednéj i téj saméj gałęzi naukowéj traktują. Byłoby do życzenia, żeby nauczyciele szkółek ludowych wszystkie (na liście wyszczególnione) książki pomocnicze nabyli. O ileby jednak fundusz szkolny miejscowy (jako to: taksy wpisowe, pieniądze zebrane z kar od dzieci w uczęszczaniu do szkoły opieszałych) na nabycie wszystkich pomienionych książek nie był wystarczającym, należałoby się starać, aby dla każdéj szkoły przynajmniéj jedna książka o każdéj gałęzi nauki była zakupioną.

Wszystkie Prześwietne Konsystorze mając na względzie tutejszo krajowe przemysłowe i rękodzielnicze stósunki zauważyły słusznie, iż w wyborze książek pomocniczych do nauk powtarzania należałoby zachować różnicę pomiędzy szkołami miejskiemi a szkołami wiejskiemi i że przy naukach powtarzania w szkołach miejskich należałoby mieć wzgląd na rękodzieła w kraju praktykowane, zaś w szkołach wiejskich na rolnictwo, sadownictwo i pszczelnictwo.

Wybrane książki pomocnicze odpowiedzą prawdopodobnie potrzebom tutejszo-krajowych szkółek wiejskich, jednak nie ma obecnie dzieła w polskim języku wydanego, w którem-by rzecz o różnych rękodziełach należycie i popularnie była wyłożoną a któreby posłużyć mogło do użytku w szkołach miejskich. Dlatego téż nauczyciele posługiwać się powinni książkami pomocniczemi niemieckiemi w wykazie zaleconemi tak długo, dokąd nie będzie książek téj treści i w polskim języku. To samo tyczy się ćwiczeń rachunkowych w wykazie pod pozycyą 10. położonych których tak długo używać trzeba, dokąd na język krajowy nie będą przetłómaczone.

Co się dotyczy książek naukowych używać się mających w szkole niedzielnéj i przy właściwéj nauce powtarzania, nadmienia się w ogólności, iż te mają być używane, które na szkoły ludowe a szczegółowo na szkoły powtarzania są przepisane. Szczególniéj zaś opierać się należy na książkach do czytania napisanych w macierzystym dla uczniów języku i na trzeciéj książce do czytania zawierającéj w sobie rzecz o pisaniu listów i innych korespondencyj pisemnych.

Ostatecznie atoli może jedynie bezpośredni przełożony szkoły w porozumieniu z właściwym Dozorcą Dystryktowym oznaczyć, które z przepisanych książek naukowych w szkole niedzielnéj i w szkole powtarzania użyte być mogą, albowiem oni znają okoliczności wśród jakich się szkoła niedzielna tutejszo-krajowa znajduje. Decyzya ta tém więcéj zostawioną im być musi, gdy u nas do szkoły niedzielnéj i tacy uczniowie przychodzą, którzy już wyszli z tego wieku, w którym do frekwentowania szkoły byli obowiązani i do szkoły wcale nie uczęszczali, dopiéro początków pisania i czytania uczyć się muszą lub téż ledwo coś nieco téj nauki posiadają.

Ponieważ jednak według istniejących przepisów wszystka młódź, chłopcy i dziewczęta pomiędzy 12 a 18 rokiem życia, bez względu na to, czy do szkoły uczęszczała lub nie, do szkoły niedzielnéj chodzić jest obowiązaną, aby się tamże przynajmniéj w ojczystym języku nauczyła czytania i pisania, wynika tedy z natury rzeczy, że wybór książek naukowych dla szkoły niedzielnéj musi być uskutecznionym stósownie do przygotowawczych wiadomości uczniów.

Ci uczniowie, którzy szkołę ludową całkowicie ukończyli i których wiadomości w szkole niedzielnéj tylko umocowane i rozszerzone być mogą, powinni używać przy nauce powtarzania książek naukowych przepisanych na najwyższą klasę szkoły ludowéj a zwłaszcza książek do czytania napisanych w języku rodzimym.

Ucząc nauki czytania trzeba szczególniéj zwracać uwagę na to, aby treść każdego w szkole rozbieranego ustępu stała się własnością każdego ucznia.—

Zresztą zdolny i powołaniu swemu oddany nauczyciel zdoła przy pomocy przepisanych książek do czytania i zaleconych książek pomocniczych nawet uczniów nieobeznanych z czytaniem w szkole niedzielnéj pożytecznych nauczyć rzeczy i przyczynić się do podniesienia czy to rękodzielnictwa, czy rolnictwa, czy sadownictwa, czy pszczelnictwa.

Odpowiednie traktowanie nauki, osobliwie przedmiotów stanowiących kwestye żywotne ludu wiejskiego, znęcałoby zwolna do szkoły niedzielnéj nawet starszych gospodarzy wiejskich, dawałoby im poznać wielką ważność i błogie skutki nauki i przyczyniałoby się wielce do polepszenia duchowego i materyalnego bytu kraju.

O tém wszystkiem zawiadamia się Prześwietny Konsystorz do dalszego rozrządzenia z tém nadmienieniem, że ci nauczyciele, którzy naukę powtarzania w odpowiedni i skuteczny sposób wykładać będą i w téj mierze osobliwsze położą zasługi, będą mogli mieć nadzieję otrzymania za to wynagrodzenia.

D. u. s.

Ad Nr. 16845. Abschrift. Verzeichniß der Hülfsbücher, welche in Ostgalizien zur Benützung in den Wiederhohlungsschulen, zunächst in der Hand der Lehrer einzuziehen sind:

A. An Schulen mit deutscher Unterrichtssprache.

1. Pflichten des Unterthanen gegen ihren Monarchen, Preis 6 kr.

2. Die Landwirthschaftskunst von Dr. Ferd. Stamm Prag bei Andrée 1852.

Das goldene Buch von der Landwirthschaft von Dr. Ferd. Stamm. Pesth 1856 Gustav Heckenast.

4. Wie kann man Bienenzucht mit Nutzen betreiben? von Josef Stern, Preis 10 kr.

5. Leitfaden zum nationellen Betriebe der Bienenzucht zunächst für Landschullehrer im Kaiserthum Oesterreich — von Johann Oeltl. Preis 28 kr.

6. Die eßbaren und giftigen Schwämme in ihren wichtigsten Formen. — Preis 32 kr.

7. Lehrbuch der Naturgeschichte für Unterrealschulen. Preis 79 kr.

8. Kurze Reichs- und Länderkunde des Kaiserthums Oesterreich, Preis 90 kr.

9. Die Stadt und ihre Gewerbe von Ferd. Stamm.

10. Rechnungsübungen für die Wiederholungs- und Fortbildungsschulen im Kaiserthume Oesterreich.

11. J. Bellinger Grundzüge der allgemeinen Erdkunde für die unteren Klassen der Gymnasien und Realschulen, Wien 1860, Preis 28 kr. —

B. An Schulen mit polnischer Unterrichtssprache.

1. Powinności poddanych względem monarchy Preis 6 kr.

2 Katechizm rolniczy dla młodzieży wiejskiéj von Darowski. Preis 30 kr.

3. Gospodarz von Łyskowski Preis 1 fl. 10 kr.

4. Konkolowski, Jaś Sadowski, mały założyciel sadów. Preis 72 kr.

5. Ulrich. Praktyczna nauka hodowania drzew owocowych. Uebersetzung von Lompa, Preis 29 kr.

6. Lubieniecki. Dokładna praktyczna nauka dla pasieczników. Preis 3 fl.

7. Misiewicz. Przyjaciel pszczół. Preis 1 fl.

8. Schenk. Żywy płot z głogu białego, czyli dokładna nauka jak niewielkim kosztem samorodny przeszło 200 lat trwający płot z głogu białego zasadzić, pielęgnować oraz utrzymywać i tym sposobem ogrody i gospodarstwa wiejskie od znacznych uszkodzeń uchronić. Preis 60 kr.

9. Najważniejsze grzyby jadalne i jadowite. Preis 31 kr.
10. Szkółka powszednia I Band.
11. Zoologia dla niższych szkół realnych przez Zippego. Preis 35 kr.
12. Botanika „ „ „ „ „ „ „ 30 kr.
13. Mineralogia „ „ „ „ „ „ 25 kr.
14. Krótki opis krajów cesarstwa Austryjackiego. „ 90 kr.
15. Jeografia Bellingera.

Lemberg am 12. April 1864.

Z Konsystorza Jlngo. Dyjec. Krak.

Kraków dnia 18. Sierpnia 1864.

L. 631.

S.

Przy tutejszéj c. k. szkole głównéj męzkiéj wzorowej została opróżnioną posada katechety po przeniesieniu się dotychczasowego katechety W. J. X. Andrzeja Gołdy na beneficyum w Porębie Żegocie. Do posady téj przywiązane jest roczne wyposażenie w kwocie 420 złr. w. a. tudzież wynagrodzenie roczne składające się z 315 złr. w. a. za wykłady Katechetyki i Metodyki na wydziale Teologicznym przy Uniwersytecie Jagiellońskim, które katecheta szkoły wzorowéj podejmować jest obowiązanym.

W celu obsadzenia posady téj rozpisuje się niniejszem konkurs z tem oznajmieniem, iż kandydaci, którzy się o takową zgłoszą, winni będą złożyć na dniu ostatnim terminu konkursowego, to jest 30. Listopada b. r. egzamin konkursowy z Katechetyki i Metodyki w Kancelaryi Konsystorskiéj tutejszéj. Egzamin rzeczony rozpocznie się o godzinie ósmej z rana.

Z Konsystorza Jlngo Dyjec. Krak.

Kraków dnia 1. Września 1864.

ANTONI — Biskup Amatunt. i Wik. Apost. Krak.

X. Pawel Russek — Kanclerz.

Czcionkami Karola Budweisera w Krakowie.